

ВИСНОВОК РЕЦЕНЗЕНТА

**доктора педагогічних наук, професора
Макаренко Лесі Леонідівни про наукову новизну,
теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Богомаз Оксани Юріївни на тему
«Педагогічні умови формування медіаграмотності майбутніх учителів
суспільствознавчих предметів у процесі професійної підготовки»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 01 Освіта/Педагогіка
(011 Освітні, педагогічні науки)**

Рецензоване дисертаційне дослідження присвячено науково-методичному узагальненню та вирішенню проблеми подальшого вдосконалення рівня сформованості медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів шляхом розроблення, обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов та методичних основ формування *медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів*.

Аналіз дисертації здобувачки дає підстави стверджувати, що дисертанткою ретельно проаналізовано стан досліджуваної проблематики, чітко визначено ті її аспекти, які потребують подальшої розробки.

Актуальність теми дослідження є незаперечною, оскільки сучасна вища педагогічна освіта покликана створювати умови для багатовекторного професійно-особистісного розвитку майбутнього вчителя суспільствознавчих предметів, формування компетентних спеціалістів, яким притаманні не лише власне професійні властивості, а й самостійність, творче мислення, соціально-комунікативна активність, компетентність у роботі з різними джерелами інформації; а й здатність реалізувати себе в організації освітнього процесу, де фахівець має використовувати лише релевантну інформацію у навчанні здобувачів освіти, маючи високий рівень медіаграмотності, готовність до професійного та особистісного саморозвитку та вдосконалення відповідно до потреб динамічних трансформацій інформаційного суспільства.

Отже, дослідження О. Ю. Богомаз є значущим та актуальним у світлі необхідності вирішення низки важливих суперечностей, що об'єктивно мають місце в педагогічній теорії та практиці.

Категоріальний апарат дисертації представлений чітко; науковий інструментарій обрано грамотно. Педагогічний експеримент і ґрунтовний аналіз його результатів повністю підтверджують достовірність результатів дослідження та відповідність поставленій меті. Вищевикладене дає змогу зробити висновок, що дисертантка на високому рівні володіє методами структурно-системного аналізу, планування та проведення наукового дослідження, а також узагальнення одержаних результатів. Ідеї та висновки авторки, що становлять сутність дисертації, є обґрунтованими та виваженими.

Дослідження О. Ю. Богомаз містить нові, раніше не захищені наукові положення, зокрема нею проведено теоретичний аналіз наукових джерел для висвітлення проблеми становлення медіаосвіти і формування медіаграмотності молоді та розкрито методологічні підходи; обґрунтовано базові поняття дослідження, зокрема уточнено зміст категорій «медіаграмотність», «медіаосвіта», «медіаграмотність майбутніх учителів суспільствознавчих предметів», «формування медіаграмотності у майбутніх учителів суспільствознавчих предметів»; визначено та теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов формування медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів у процесі профільної підготовки; розроблено й адаптовано модель формування медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів та експериментально перевірено ефективність запропонованих педагогічних умов та апробовано розроблену модель формування медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів в освітньому середовищі ЗВО.

Практичне значення дослідження визначається можливістю впровадження оригінальних методичних основ формування медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів у багаторівневу підготовку здобувачів освіти для збагачення змісту та вдосконалення навчально-методичного забезпечення щодо вивчення ними навчальних дисциплін, як от: «Суспільствознавство», «Громадянська освіта» I курс (модуль «Світ інформації і мас-медіа»), «Громадянська освіта. Основи демократії» II курс (модуль «Мас-медіа») «Критична медіаграмотність для вчителів суспільних дисциплін» (модулі «Критична медіа грамотність як інструмент вчителя», «Види та інструменти мас-медіа», «Медіакомпетентність та критична медіаграмотність»; створення наукового підґрунтя для розробки рекомендацій для формування

медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів, а також при організації самоосвітньої діяльності у системі неперервної освіти.

Результати дослідження повною мірою відображені у 27 публікаціях здобувачки, серед яких 20 одноосібних, зокрема: 10 статей у вітчизняних фахових виданнях з педагогіки, 3 – у зарубіжних наукових виданнях, 13 – апробаційного характеру.

Дисертаційна робота характеризується раціональністю і логічністю не лише аналізу, але й викладення матеріалу. Наукова праця має класичну структуру, де розділи логічно пов'язані і взаємообумовлені; зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи та їхніх складників; висновки проведеного дослідження повні й ґрунтовні, а це дає підстави говорити про цілісність і завершеність роботи.

На основі викладено можна констатувати, що дисертацію О. Ю. Богомаз можна вважати самостійним дослідженням актуальної проблеми розвитку педагогічної освіти, що містить принципову наукову новизну, має важливе теоретичне та прикладне значення.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих О. Ю. Богомаз результатів, слід назвати деякі *дискусійні положення*, а також висловити окремі побажання:

по-перше, у роботі авторкою пропонується власний підхід до тлумачення понять «медіаосвіта» та «медіаграмотність», але, на нашу думку, варто було б зробити ще й детальний компаративний аналіз цих понять, розкриваючи їхні характеристики.

по-друге, розроблений дисертанткою потужний педагогічний інструментарій в тексті дисертації представлений фрагментарно. Для більш повного уявлення про його складові доцільно було б його матеріали розмістити на веб-ресурсі;

по-третє, на нашу думку, у висновках варто було подати отримані наукові та практичні результати більш концентровано, тісно пов'язавши їх із завданнями дослідження та науковою новизною, зробивши більш детальний акцент на кількісних і якісних показниках, обґрунтувавши їхню достовірність.

Висловлені зауваження не стосуються базового змісту роботи і не зменшують її наукової значущості та загального позитивного враження від дисертаційної праці.

Отже, кваліфікаційна наукова праця *Богомаз Оксани Юріївни* на тему «Педагогічні умови формування медіаграмотності майбутніх учителів суспільствознавчих предметів у процесі професійної підготовки» є цілісним завершеним дослідженням, що повністю відповідає паспорту спеціальності та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

РЕЦЕНЗЕНТ –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформаційних
систем і технологій
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

Handwritten signature of L. L. Makarenko in blue ink.

Л. Л. Макаренко

Підпис	
ЗАВІРЯЮ: зав. канцелярією	
НПУ ім. М. П. Драгоманова	
Підпис	
« 09 »	11 20 22 р.